

§ 77

Revidering av riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll

KSN-2023-00347

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** anta riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll enligt ärendets **bilaga 1**.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 3 mars 2021 (KSN-2020-03638) om riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll. Under de senaste åren har styrningen i Uppsala kommun utvecklats och Mål och budget har omarbetats till att omfatta fokusmål.

Riktlinjen för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll har setts över och aktualiserats i enlighet med att processen för planering och uppföljning har utvecklats under de senaste åren och enligt Mål och Budget 2023 - 2025.

Förslaget enligt **bilaga 1** är avsett att ersätta ovan nämnda beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 17 februari 2023
- Bilaga 1, riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och interna kontroll

Beslutsgång

Ordföranden finner att arbetsutskottet bifaller förvaltningens förslag.

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2023-02-17

Diarienummer:
KSN-2023-00347

Handläggare:
Eva-Lena Laier

Revidering av riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** anta riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll enligt ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 3 mars 2021 (KSN-2020-03638) om riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering och uppföljning samt interna kontroll. Under de senaste åren har styrningen i Uppsala kommun utvecklats och Mål och budget har omarbetats till att omfatta fokusmål.

Riktlinjen för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll har setts över och aktualiserats i enlighet med att processen för planering och uppföljning har utvecklats under de senaste åren och enligt Mål och Budget 2023 - 2025.

Förslaget enligt **bilaga 1** är avsett att ersätta ovan nämnda beslut.

Beredning

Kommunledningskontoret har tillsammans med förvaltningar och bolag i kommunkoncernen tagit fram en reviderad riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll. Att anta riktlinjen har inga konsekvenser sett ur perspektiven för barn-, jämställdhet eller näringsliv.

Föredragning

Syftet med riktlinjen är att nämndernas och bolagsstyrelsernas roll i att uppfylla den politiska viljan ska vara tydlig. Med gemensam systematik skapas förutsättningar för en mer likartad verksamhetsstyrning. Det i sin tur ökar transparensen och möjlighet till delaktighet.

Riktlinjen har setts över och aktualiserats i enlighet med att processen för planering och uppföljning har utvecklats och i enlighet med terminologin i Mål och budget 2023 - 2025. Förtydliganden och språkliga justeringar har gjorts.

Ekonomiska konsekvenser

Arbete med att följa riktlinjer ingår i verksamheternas ordinarie arbete och hanteras inom nämndernas och bolagsstyrelsernas ordinarie ekonomiska ramar.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 17 februari 2023
- Bilaga 1, riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och interna kontroll

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och biträdande
stadsdirektör

Normerande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig:
Avdelningschef kvalitet och planering

Datum:
2023-02-17

Diarienummer:
KSN-2023-00347

Riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och interna kontroll

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Innehåll

Inledning	3
Syfte.....	3
Omfattning	3
Omvärlds- och riskanalys	3
Planering	3
Verksamhets- och affärsplan	4
Uppföljningsplan.....	4
Internkontrollplan	5
Uppföljning	5
Uppföljning av verksamhets- och affärsplan.....	5
Uppföljning av internkontrollplan	6
Lagbestämmelser	6
Ansvar	6
Definitioner och begrepp	7
Budget	7
Grunduppdrag	7
Indikator	7
Fokusmål	7
Intern kontroll.....	7
Invärd och omvärd	7
Kommunalt finansierad verksamhet	8
Kompetensförsörjning.....	8
Nämnd- och bolagsmål	8
Program.....	8
Uppdrag.....	8
Åtgärder	8
Relaterade dokument.....	9

Inledning

Alla nämnder och bolagsstyrelser ska inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och riktlinjer. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och resurseffektivt sätt.

Processen planera och processen följa upp är kommunens övergripande styrprocesser och innefattar arbetet med Mål och budget, verksamhets-/affärsplaner och internkontrollplaner. Processerna innefattar även månads- och delårsuppföljning samt årsredovisning. Kommunfullmäktiges Mål och budget utgör grunden till nämndernas verksamhetsplaner och bolagsstyrelsernas affärsplaner.

Riktlinjen innehåller de krav nämnder och bolagsstyrelser ska följa. Den ska användas när verksamhets-/affärsplaner, budgetar och internkontrollplaner ska tas fram och följas upp.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att nämndernas och bolagsstyrelsernas roll i att uppfylla den politiska viljan ska vara tydlig. Med gemensam systematik skapas förutsättningar för en mer likartad verksamhetsstyrning. Det i sin tur ökar transparensen och möjligheten till delaktighet.

Omfattning

Riktlinjen gäller för kommunens nämnder och helägda bolag.

Omvärlds- och riskanalys

Förvaltningar och bolag arbetar löpande med verksamhetsnära omvärldsbevakning. En gång om året sammanställs en koncerngemensam omvärldsanalys som beskriver förändringstryck som påverkar kommunens verksamheter på olika sätt. Utifrån resultatet av sin egen omvärldsbevakning gör sen förvaltningarna och bolagen en fördjupad analys av konsekvenserna av förändringstrycken för den egna verksamheten.

Nämnder och bolagsstyrelser prioriterar risker och förändringstryck som påverkar möjligheterna att nå målen och genomföra uppdragen. De prioriterade riskerna ska omhändertas med åtgärder i verksamhets- och affärsplaner eller i internkontrollplaner. Se Riktlinje för riskhantering för närmare beskrivning.

Planering

Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att bidra till att uppnå kommunfullmäktiges fokusråd och ska omsätta dem i praktisk handling.

Nämnden ska enligt riktlinje för kontroll och uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet beskriva nuläge och strategier för fördelning mellan egen regi och externa utförare. Strategin ska beskrivas på nämndnivå men gärna på verksamhetsnivå om

verksamheterna är av olika karaktär. Detta ska göras varje mandatperiod, kan revideras årligen och beslutas som en del i Mål och budget.

Alla nämnder och moderbolaget Uppsala Stadshus AB ska besluta om sina verksamhetsplaner, affärsplaner och internkontrollplaner senast 31 december. Vid valår kan tidplanen justeras. Nämnd och bolagsstyrelse kan besluta om reviderad verksamhets-/affärsplan under året, exempelvis tillägg eller borttag av nämnd-/bolagsmål och åtgärder. Nämnder ska därefter skicka sina planer till kommunstyrelsen. Dotterbolag ska besluta om och anmäla beslutade affärsplaner till Uppsala Stadshus AB enligt särskild tidplan.

Efter beslut ska verksamhetsplaner och internkontrollplaner publiceras på kommunens webbplats, www.uppsala.se. Affärsplaner bör publiceras på bolagets webbplats. Nämnd och bolagsstyrelse avgör hur ytterligare kommunikation med kommunens invånare och verksamheter ska utformas.

Verksamhets- och affärsplan

Nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhets- och affärsplaner gäller för tre år och revideras årligen. Planerna ska skrivas i en kommungemensam mall och beskriva:

- omvärld, förutsättningar och riskområden
- hur fokusmål och uppdrag ska uppnås
- hur nämnd eller bolagsstyrelse vill utveckla verksamheten inom grunduppdraget enligt reglemente/bolagsordning/ägardirektiv
- åtgärder för genomförande, för hantering av risker och förändringstryck
- åtgärder från kommungemensamma program och handlingsplaner och åtgärder för att omhänderta programmål
- indikatorer som underlag för uppföljning och analys
- åtgärder för att omhänderta kort- och långsiktiga mål för kompetensförsörjning
- ekonomiska förutsättningar och fördelning av resurser mellan olika verksamhetsområden
- uppföljningsplan enligt nedan beskrivning.

Uppföljningsplan

Uppföljningsplanen är en plan för hur nämnder och bolagsstyrelser använder uppföljning till att följa och förbättra sin verksamhet. Den ska beskriva vad som ska följas upp, när det ska göras och hur det ska göras. Uppföljningsplanen är en bilaga till nämndernas verksamhetsplan och bolagsstyrelsernas affärsplan.

Nämnderna ska enligt Riktlinje för kontroll och uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet i uppföljningsplanen även beskriva hur de avser att följa upp den kommunalt finansierade verksamheten. Uppföljning ska göras på övergripande nivå utifrån systemledarrollen som har ansvar för all kommunalt finansierad verksamhet (exempelvis brukarundersökningar eller medborgarundersökningar). Uppföljning av specifika verksamheter och avtal kan hanteras på olika sätt för externa utförare och egen regi (exempelvis att egen regi följs upp inom ramen för chefsansvaret).

Internkontrollplan

Verksamheterna ska ha rutiner och arbetssätt som förebygger, upptäcker och åtgärdar brister och säkrar en god intern kontroll. I arbetet med riskhantering identifieras vad som kan gå fel eller på annat sätt hindra verksamheten från att genomföra sitt uppdrag. Utifrån riskanalysen prioriteras och bestäms vilka åtgärder som ska vidtas och vilka uppföljande kontroller som ska göras.

Nämndernas och bolagsstyrelsernas internkontrollplaner gäller för ett år. Planerna ska skrivas enligt koncerngemensam mall där det tydligt ska framgå:

- vad som ska kontrolleras
- när och hur kontrollen ska göras
- när rapporteringen ska ske.

Internkontrollplanen ska alltid innehålla kontrollmoment inom följande områden:

- kontroller av verksamhetens arbetssätt, system och rutiner
- kontroll av efterlevnad av regler, policyer och beslut
- finansiell kontroll
- kontroll avseende oegentligheter, mutor och jäv.

I samband med framtagande av internkontrollplanen ska en analys av nämndens och bolagets arbete med och system för intern kontroll beskrivas i en koncerngemensam mall. Analysen är i sig ett underlag till framtagandet av internkontrollplanen.

Uppföljning

Uppföljningen ska säkerställa att verksamheten fungerar och utgöra ett underlag i kommunens kontinuerliga arbete för att utveckla och förbättra verksamheten.

Uppföljningen ska präglas av följande principer:

- Nyttan av uppföljningen ska överträffa kostnaderna för den.
- Uppföljningen ska utgå från tillförlitliga och dokumenterade källor.
- Uppföljningen ska sträva efter att synliggöra och analysera skillnader och därmed upptäcka var det kan finnas förbättringspotential. Skillnader mellan kvinnor och män ska alltid synliggöras där det är möjligt.

Uppföljning av verksamhets- och affärsplan

Nämnder och bolagsstyrelser ska följa upp och analysera vad som har åstadkommit i förhållande till kommunfullmäktiges fokusmål och övriga mål fastställda av nämnden eller bolagsstyrelsen samt kommunövergripande planer och program. Uppföljningarna ska göras med utgångspunkt i viktiga händelser, resultat och utvecklingsområden. Tyngdpunkten i redovisningen ska ligga på analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar det egna resultatet och i perspektivet vad detta betyder för Uppsala kommun.

Kommunstyrelsen följer månatligen upp nämndernas ekonomiska resultat och utvalda indikatorer. Uppsala Stadshus AB följer månatligen upp bolagsstyrelsernas ekonomiska resultat och utvalda indikatorer. Nämnderna och bolagsstyrelserna rapporterar resultat kopplat till fokusmål och uppdrag till kommunfullmäktige tre gånger om året som sammanställs i tre publikationer:

- delårsrapport mål och bolagsstyrelsernas ekonomi per 30 april och nämndernas ekonomi per 31 mars
- delårsbokslut mål och ekonomi 31 augusti
- årsredovisning per 31 december.

En sammanfattning av nämndens uppföljning av den kommunalt finansierade verksamheten, identifierade avvikelser och hantering av dessa rapporteras till kommunfullmäktige i samband med årsredovisningen.

Gemensamma nämnder ska följa upp och analysera vad som åstadkommit enligt de mål som överenskommit med de ingående kommunerna. Gemensamma nämnder ska där det är möjligt och relevant ha en kommunuppdelad uppföljning och analys.

Uppföljning av internkontrollplan

Kontrollmomenten följs upp enligt beslutad plan. En gång per år sammanfattas uppföljningen av internkontrollplanen i en rapport som nämnden eller bolagsstyrelsen beslutar om senast den 31 januari eller på närmast efterföljande sammanträde. Rapporten ska beskriva:

- vad som har kontrollerats
- hur kontrollen har genomförts (stickprov, intervjuer och så vidare)
- resultatet av kontrollen
- åtgärder med anledning av resultatet av kontrollen
- tidpunkt för när åtgärden ska vara genomförd.

Efter beslut i nämnd eller bolagsstyrelse anmäls uppföljningsrapporten till kommunstyrelsen enligt kommunstyrelsens uppsiktsplikt.

Lagbestämmelser

Kommunallag 2017:725

Aktiebolagslag 2005:551

Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Bokföringslag (1999:1078)

Årsredovisningslag (1995:1554)

Förvaltningslag (2017:900)

Ansvar

I chefernas ansvar ingår ansvar för planering och uppföljning av verksamhet, ekonomi och personal inom det egna verksamhetsområdet.

Kommunstyrelsen följer utifrån sin uppsiktsplikt årligen upp nämndernas och bolagsstyrelsernas arbete med verksamhetsplanering, budget, uppföljning och intern kontroll.

Kommunstyrelsen har i egenskap av att vara arbetsgivaransvarig nämnd ansvaret för att säkerställa kompetensförsörjningen i kommunen. Detta innebär att styra, utveckla och samordna kommunens gemensamma metodik med kompetensförsörjning. Nämnderna ska tillse, säkerställa och följa upp att kompetensförsörjningsarbetet bedrivs enligt riktlinjen inom den egna verksamheten.

Definitioner och begrepp

Budget

Nämndernas och bolagsstyrelsernas budget utgår från Mål och budget och preciseras i verksamhets- och affärsplaner. Nämnder som har både en systemledarroll och bedriver verksamhet i egen regi redovisar budgeten separat för de båda rollerna.

Grunduppdrag

Grunduppdrag är de uppgifter nämnder och bolag ansvarar för. För nämnderna regleras det i reglementet och för bolagen regleras det i bolagsordningen och i ägardirektiven. Hur nämnd eller bolagsstyrelse vill utveckla verksamheten inom grunduppdraget beskrivs med nämnd- eller bolagsmål och indikatorer.

Indikator

Kommunfullmäktige, nämnder och bolagsstyrelser använder indikatorer för att följa upp och analysera verksamheten. Indikatorer mäter trender, resultat och önskade effekter som kommunen behöver förhålla sig till. De ska kunna jämföras över tid och där det är möjligt med andra organisationer och kommuner.

Fokusmål

Fokusmål är kommunfullmäktiges mål i Mål och budget. De strävar mot att inom de ekonomiska ramarna skapa en gemensam riktning och förändring i hela den kommunala verksamheten. Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att bidra till att uppnå kommunfullmäktiges fokusmål och ska omsätta målen i praktisk handling.

Intern kontroll

Den interna kontrollen ingår i styrningen och är en del av ledningssystemet. Den omfattar strukturer, system och processer för tydlighet och ordning. Intern kontroll handlar om att se till att det som ska göras blir gjort, på det sätt som är tänkt. Den interna kontrollen ska bidra till

- att verksamheten är ändamålsenlig och resurseffektiv
- att informationen och rapporteringen om verksamheten och ekonomin är tillförlitlig och rättvisande
- att verksamheten efterlever lagar, regler, avtal med mera.

Invärd och omvärld

Invärlden är den egna organisationen och den verksamhet som förtroendevalda och tjänstepersoner styr över. Invärldsanalys handlar om tillståndet i verksamheten.

Kommunens verksamheter och ekonomi påverkas av saker som händer i omvärlden och som ligger utanför kommunens kontroll. Genom omvärldsanalys kan händelser och trender upptäckas som påverkar kommunens verksamhet.

Kommunalt finansierad verksamhet

Kommuner får enligt kommunallagen lämna över skötsel av viss verksamhet till privata utförare. Det som avses är skötsel av kommunal kärnverksamhet, såsom avtal om drift av vård- och omsorg, gata-parkdrift, skötsel av fastigheter och anläggningar, olika typer av persontransporter.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning är ett samlingsbegrepp för de aktiviteter som kommunen genomför för att säkerställa att verksamheten har den kompetens som krävs för att klara uppgifterna och nå målen. Det innebär ett systematiskt arbete med att identifiera, planera och säkerställa att rätt kompetens finns på rätt plats.

Nämnd- och bolagsmål

Nämnder och bolagsstyrelser kan ytterligare bidra till fokusmålen och utveckla verksamheten inom grunduppdraget genom att formulera egna nämnd- eller bolagsmål med tillhörande strategier och åtgärder.

Program

Ett program beskriver vad och vilka förändringar de förtroendevalda vill uppnå inom ett visst område. Ett program kan ha en eller flera handlingsplaner. Handlingsplanen innehåller de åtgärder som kommunen vidtar för att nå målen. Åtgärderna lyfts sedan in i de ansvariga nämndernas och bolagsstyrelsernas nämnd- och affärsplaner. I det fall det saknas beslutade programåtgärder i en handlingsplan ska egna åtgärder vid behov inkluderas i nämndens verksamhetsplan eller bolagsstyrelsens affärsplan för att bidra till genomförandet av programmålen.

Uppdrag

Kommunfullmäktige ger uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser i Mål och budget. Nämnder och bolagsstyrelser tar fram åtgärder för att beskriva hur de avser att genomföra uppdragen. Kommunfullmäktige och nämnder kan också besluta om ytterligare uppdrag under året, så kallade tillkommande uppdrag.

Åtgärder

Åtgärder är de initiativ nämnder och bolagsstyrelser tar för att förverkliga sina uppdrag och nämnd- eller bolagsmål. De åtgärder från program och kommungemensamma handlingsplaner som nämnden eller bolagsstyrelsen ansvarar för, ska också omhändertas i verksamhets- och affärsplaner.

Relaterade dokument

- Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun
- Bolagsordning
- Riktlinje för riskhantering
- Riktlinje för kontroll och uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet
- Mål och budget
- Delegations- och arbetsordningar